

บทเรียนที่ 2

หลักการและกระบวนการของ SEA ที่ดี

(ร่าง) แนวทางปฏิบัติ (Guideline) SEA ของประเทศไทย

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Office of the National Economic and Social Development Council

EN | W3C | แผนผังเว็บไซต์

เกี่ยวกับ สศช.

ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม

ข่าวสาร/บริการ

เอกสารเผยแพร่

ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม

- เศรษฐกิจ
- สังคม
- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ประเมินผลการพัฒนา
- พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาค

ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม >>

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนปี 2561
- (ร่าง) แนวทาง (Guideline) การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ - "อยู่ระหว่างปรับปรุง ตามมติคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 1/2561 เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2561"
- รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนปี 2560
- เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)

แนวทางปฏิบัติ (Guideline) SEA ของประเทศไทย (กพย.,2561)

ระบบ SEA	กระบวนการ SEA	การมีส่วนร่วม	การตรวจสอบคุณภาพ SEA	เครื่องมือการจัดทำ SEA
1.หลักการและเหตุผล 2.สาระสำคัญของ SEA •พัฒนาการของ SEA •นิยาม •ความแตกต่าง SEA & EIA •การจัดทำ SEA และกระบวนการ PPP •ประโยชน์ •ข้อจำกัด 3. SEA ในประเทศไทย •การพัฒนาระบบ SEA ในประเทศไทย •ข้อเสนอระบบ SEA ของประเทศไทย	1.การกลั่นกรอง 2.การกำหนดขอบเขตการศึกษา 3.การพัฒนาและประเมินทางเลือก 4.การบรรเทาผลกระทบ การติดตาม และตรวจสอบ 5.การมีส่วนร่วม 6.การจัดทำรายงาน	1.ความแตกต่างระหว่างการมีส่วนร่วมในกระบวนการ SEA และ EIA 2.การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการ SEA 3.ขั้นตอนการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4.การมีส่วนร่วมในกระบวนการ SEA 5.ข้อควรคำนึงอื่นๆ	1.การกำหนดวัตถุประสงค์และบริบท 2.การทบทวนการกำหนดขอบเขต 3.การทบทวนรายงาน 4.การทบทวนผล 5.การตรวจสอบและประเมินการดำเนินการ SEA	1.เทคนิคเชิงคุณภาพและการมีส่วนร่วม 2.แผนที่และการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ 3.การคาดการณ์ผลกระทบ 4.การประเมินผลกระทบ 5.การวางแผนที่เหมาะสม

- มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน
- บูรณาการกับนโยบาย แผนและแผนงาน ที่มีอยู่
- มีความยืดหยุ่น สามารถดำเนินการซ้ำได้ เพื่อให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง และปรับให้เหมาะกับบริบทแวดล้อม
- วิเคราะห์ผลกระทบและความเสี่ยงของนโยบาย แผน และแผนงาน ที่เสนอ และมีทางเลือกเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หลักการและเกณฑ์ เพื่อความยั่งยืน
- ให้เหตุผลที่ชัดเจนของทางเลือกที่ต้องการและการยอมได้ยอมเสีย (Trade-offs) ที่สำคัญ
- ระบุข้อจำกัดและโอกาสของบริบทเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนา

หลักการ SEA ที่ดี (OECD, 2006)

- แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงและการยอมได้ยอมเสียกันระหว่างด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
- ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียและสาธารณะ
- มีระบบการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพและเป็นอิสระ
- มีความโปร่งใสตลอดทั้งกระบวนการและการรายงานผล
- มีการใช้ง่ายที่คุ้มค่า
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการตรวจสอบการทบทวนอย่างเป็นทางการ ภายหลังจากจบกระบวนการแล้วเสร็จ และมีการติดตามผลลัพธ์จากนโยบาย แผน และแผนงาน
- พัฒนาขีดความสามารถในการประยุกต์ใช้ SEA ในการดำเนินงาน

เกณฑ์พิจารณาการดำเนินงาน ของ SEA ที่ดี

Performance criteria (IAIA, 2011)

SEA ที่ดี ควรที่จะมี :

- การบูรณาการ (integrated)
- นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable-led)
- มีจุดเน้น (Focused)
- ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้อง (Accountable)
- การมีส่วนร่วม (Participative)
- การดำเนินการซ้ำเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น (Iterative)

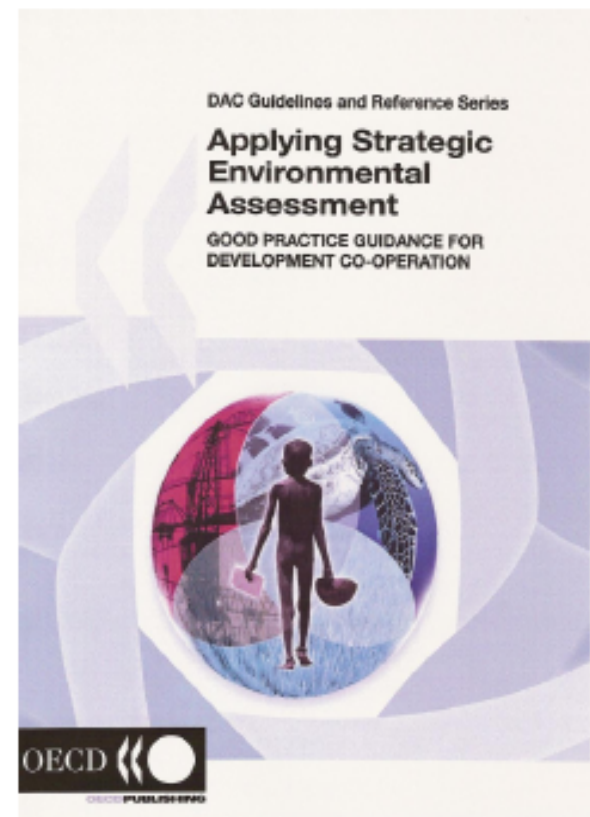
ขั้นตอนการศึกษา SEA (OECD/DAC, 2006)

1. สร้างบริบทสำหรับ SEA (context)

- การกลั่นกรอง (screening)
- การกำหนดวัตถุประสงค์ (setting objectives)
- การระบุผู้มีส่วนได้เสีย (Identifying stakeholders)

2. การนำ SEA ไปปฏิบัติ (Implementing SEA)

- การกำหนดขอบเขต (Scoping)
- การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน (Collecting baseline info)
- การระบุทางเลือก (Identifying alternatives)
- การระบุแนวทางการเพิ่มโอกาสและลดผลกระทบจากการพัฒนา (Identifying how to enhance opportunities and mitigate impacts)
- การประกันคุณภาพ (quality assurance)
- การรายงาน (Reporting)

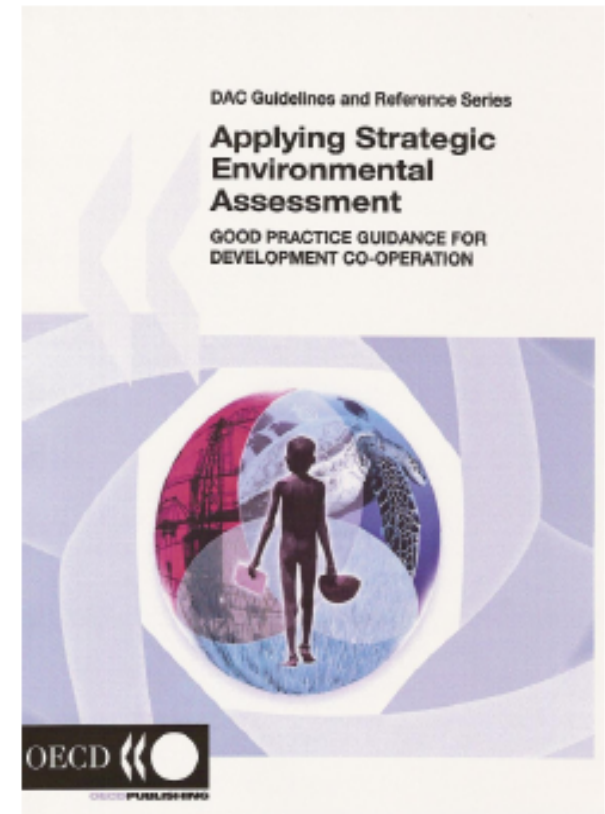
ขั้นตอนการศึกษา SEA (OECD/DAC, 2006)

3. การให้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ (Informing and influencing decision-making)

- ข้อเสนอแนะให้การตัดสินใจ (recommendation)

4. การติดตามและประเมินผล (Monitoring and evaluation)

- การติดตามการนำผลจาก SEA ไปสู่กระบวนการจัดทำ PPP
- การติดตามการดำเนินงานของ PPP
- การประเมินผลของทั้ง SEA และ PPP

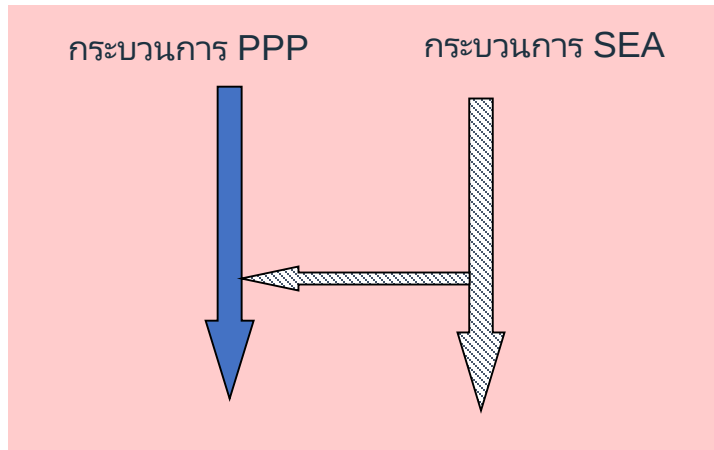

ขั้นตอนกระบวนการ SEA ของประเทศไทย (กพย., 2561)

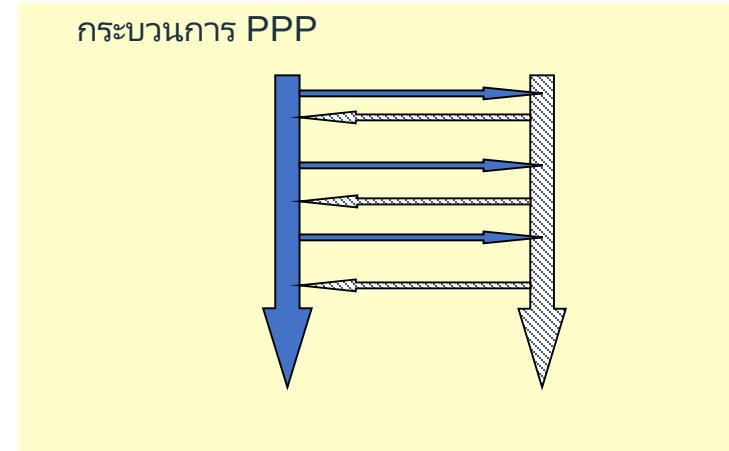

การตัดสินใจเชิง
นโยบาย
Decision-making
about PPP

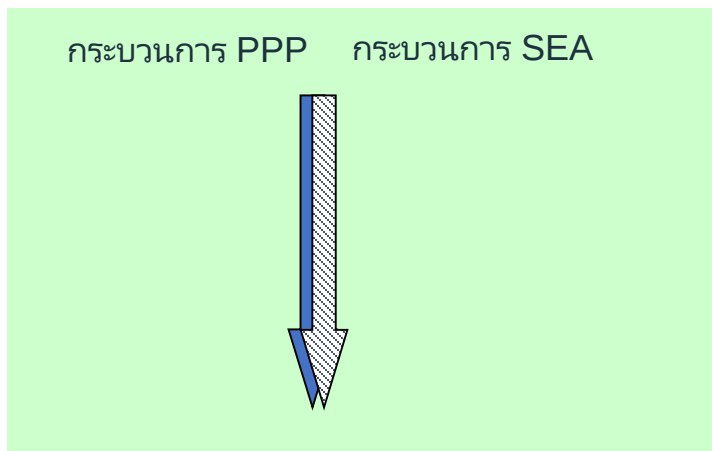
1. แบบแยกส่วน (One Opportunity Model)

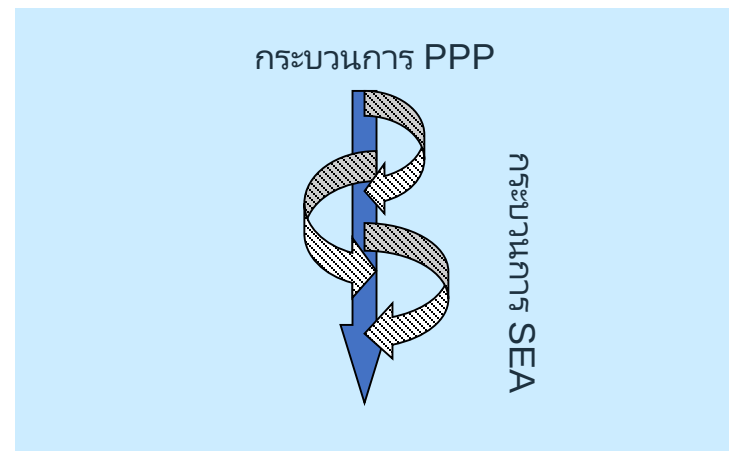
2. แบบคู่ขนาน (Parallel Model)

3. แบบบูรณาการ (Integrated Model)

4. แบบยึดกระบวนการตัดสินใจเป็นศูนย์กลาง (Decision-Centered Model)

ความเชื่อมโยงของ SEA กับ PPP 3 ลักษณะ (กพย., 2561)

ตามหลักการและแนวปฏิบัติทั่วไปในปัจจุบัน จะต้องจัดทำ SEA ก่อนที่จะมีการให้ความเห็นชอบ PPP เพื่อให้ SEA มีส่วนสำคัญในการพัฒนา PPP

ในบางกรณีอาจมีการจัดทำ SEA ภายหลังจากที่ PPP แล้วเสร็จ ได้รับความเห็นชอบและหรือนำไปสู่การปฏิบัติแล้ว ซึ่งมักเกิดขึ้นในกรณีที่พบว่า PPP มีปัญหาในการปฏิบัติ SEA ที่จัดทำในลักษณะนี้ แม้จะไม่ใช้รูปแบบที่เหมาะสม แต่ก็ยังมีประโยชน์ เพราะจะช่วยสะท้อนและนำมิติและมุมมองที่ขาดหายไปมาเติมเต็มเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปรับเปลี่ยน PPP ที่เหมาะสมขึ้น

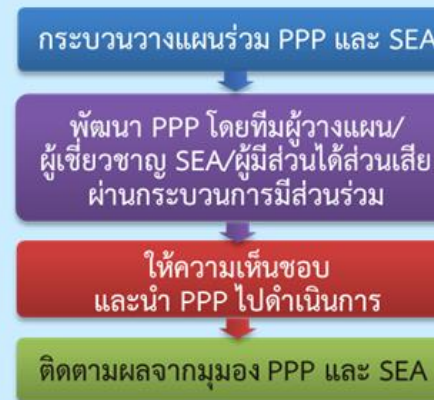
1) SEA แบบแยกออกจากกระบวนการ PPP

2) SEA ที่คู่ขนานและเชื่อมโยงกับ PPP ทุกขั้นตอน

3) SEA ที่บูรณาการกับ PPP เต็มรูปแบบ

วัตถุประสงค์หลักของ SEA คือ
การพัฒนาอย่างยั่งยืน

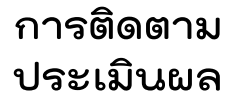
ความยั่งยืนเป็นเป้าหมาย

ข้อควรคำนึงถึงในการใช้ SEA ให้มีประสิทธิภาพ

- SEA ไม่ใช่กระบวนการตรงๆ (linear) แต่เป็นกระบวนการที่ ซับซ้อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาคส่วนและผู้มีส่วนได้เสียจำนวนมาก ที่อาจมีมุมมองแตกต่างกัน มีเป้าหมายต่างกัน ดังนั้นต้องหาช่องทางโอกาสที่จะนำ SEA เข้าไปในวงจรของกระบวนการพิจารณาและตัดสินใจให้ได้
- ความสัมพันธ์ระหว่างทางเลือก (alternatives) และผลกระทบ (effects) ของบริบทแวดล้อมต่างๆ มักไม่ตรงไปตรงมา ดังนั้นต้องกำหนดกรอบความเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนได้เสีย โดยการเชื่อมโยงผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่างๆ เข้ากับประเด็นที่มีลำดับความสำคัญด้านนโยบาย แผน และแผนงาน

ข้อควรคำนึงถึงในการใช้ SEA ให้มีประสิทธิภาพ

- ประเด็นยุทธศาสตร์ต่างๆ (strategic issues) ไม่สามารถนำไปวิเคราะห์ ครั้งเดียวจบ แต่ต้องใช้แนวทางที่ปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ขณะที่การตัดสินใจเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์กำลังดำเนินงานและเข้ารูป
- SEA จะมีความหมายนั้น ขึ้นกับขีดความสามารถ (capacity) ของหน่วยงานดำเนินงานในการขับเคลื่อนกระบวนการและปฏิบัติการใช้ผลการประเมินนั้น

- 24